

KJE PRISTANEMO, ČE PADEMO Z LUNE?
POZNAVANJE LJUBEZENSKIH FRAZEMOV MED ŠESTOŠOLCI
IN DEVETOŠOLCI

Raziskovalno področje: slovenski jezik ali književnost

Raziskovalna naloga

Mentorica: Alenka Fingušt, prof.

Avtorici: Tana Šobot

in Julija Halič

Osnovna šola borcev za severno mejo

Borcev za severno mejo 16, 2000 Maribor

Maribor, 2022

VSEBINA

POVZETEK	5
ZAHVALA	6
1 UVOD	7
2 TEORETIČNI DEL	9
2.1 Frazemi in vrste frazemov	9
2.2 Frazeologija	10
2.3 Frazemi in učni načrt	10
2.4 Kaj je ljubezen	10
2.5 Ljubezenski frazemi v slovenščini	11
3 METODOLOGIJA DELA	13
3.1 Teoretični del	13
3.2 Praktični del	13
4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA	14
5 RAZPRAVA	20
6 DRUŽBENA ODGOVORNOST	22
7 ZAKLJUČEK	23
8 LITERATURA	25
9 PRILOGA	27

KAZALO TABEL

Tabela 1: sodelujoči učenci po razredih in spolu	14
Tabela 2: »Ali veš, kaj so besedne zveze?«.....	14
Tabela 3: »Kakšne besedne zveze poznamo?«.....	15
Tabela 4: »Ali veš, kaj so frazemi?«	15
Tabela 5: »Ali veš, kakšna je razlika med frazemi in pregovori?«.....	15
Tabela 6: »Ali poznaš kakšen ljubezenski frazem?«.....	16
Tabela 7: »Katerega izmed naštetih ljubezenskih frazemov oz. pregovorov si največkrat slišal/-a?«.....	17
Tabela 8: »Kateri izmed navedenih frazemov glede na vsebino ne sodi med ostale (ni povezan z ljubeznijo)?«.....	18
Tabela 9: »Kje največkrat zaslediš ljubezenske frazeme?«	19

POVZETEK

V življenju se izražamo na različne načine, eden najpogostejših so besede. Slednje nekateri uporabljajo skopo in dobesedno, drugi se izražajo zanimivo, bogato, celo metaforično. Včasih se nam zdi, da tudi *pademo z lune*, kadar naletimo na besede ali besedne zveze, ki jih ne razumemo, četudi so slovenske.

Tema raziskovalne naloge je povezana s stalnimi besednimi zvezami, in sicer tako frazemi kot pregovori. Ko smo z razredom prišli do te učne snovi, so se nama zdele naloge v delovnem zvezku zelo zabavne in zanimive in sva želeli to temo boljše spoznati ter jo uporabiti za raziskovalno nalogo.

Ker sta raba in razumevanje stalnih besednih zvez znak bogatega besednega zaklada in dobrega poznavanja materinščine, se nama tema zdi tudi širše zanimiva in verjameva, da bo še koga pritegnila k razmisleku.

Ključne besede: besedne zveze, frazemi, frazeologija, ljubezen, ljubezenski frazemi.

ABSTRACT

We communicate in different ways, mostly using words. Some people have a limited vocabulary, others use interesting, even metaphorical phrases. At times, speakers even of native language, seem to be »out of it«, when they come across a word or a phrase they don't quite understand.

The topic of our thesis covers both phrases and sayings. As we encountered them as a part of syllabus at school, we found the examples very interesting and we wanted to know more about the subject. Combined with the idea of research how our peers understand phrases and sayings we based the theoretical part of our thesis.

Since understanding and the use of phrases or sayings reveal a well spoken speaker with a rich vocabulary and a deep understanding of native language, we believe our thesis is appealing enough to maybe encourage somebody else to continue the similar topic.

Key words: phrases, set phrases, phraseology, love, set phrases about love.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujema mentorici in učiteljici slovenščine. Hvala za pomoč in motivacijo pri nastajanju raziskovalne naloge. Zahvaljujema se tudi vsem učencem 6. in 9. razreda, ki so izpolnili anketni vprašalnik. Seveda pa gre zahvala tudi staršem, brez podpore katerih naloga ne bi nastala.

1 UVOD

Besede povezujemo v besedne zveze. Poznamo proste in stalne besedne zveze, med katere uvrščamo tudi frazeme ter pregovore. Ko smo pri pouku slovenščine prišli do te učne snovi, so naju naloge v delovnem zvezku posebej nagovorile, ker bo bile zabavne in zanimive. Frazemi ter pregovori nas spremljajo že od otroštva. Kot majhni otroci smo poslušali zgodbe, v katerih so se pojavljali frazemi ter pregovori in občasno tudi določene besedne zveze, katerih pomena takrat nismo razumeli. S širjenjem bralnega obzorja se širi tudi nabor frazemov, na katere naletimo med branjem raznovrstnih knjig, posledično pa tudi naša sposobnost, da te frazeme razumemo.

Ker je eno najpomembnejših čustev v življenju ljubezen, mnoge stalne besedne zveze govorijo prav o njej. O njeni pomembnosti govori dejstvo, da se veliko ljubezenskih frazemov prenaša kot ljudsko izročilo iz roda v rod, danes pa jih veliko lahko najdemo tudi na spletu.

Zanimivo je, ko materni govorci slovenskega jezika kdaj rečemo ali slišimo kakšen frazem in jih že kot otroci ne razumemo dobesedno, ampak uporabimo jezikovne izraze v ustaljenem vrstnem redu, s katerimi izrazimo svoja čustva, misli, ali razpoloženje. Vemo, da te besede oz. besedne zveze obstajajo vrojene v govorčevem »spominskem slovarju« kot narejene enote; to pomeni, da jih kot govorci v procesu ubesedovanja nismo tvorili sproti, ampak smo jih gotove jemali iz spomina (Toman Čremožnik, 2016).

Nekateri frazemi in pregovori so nam bili v razredu tuji in od tod ideja, da ugotoviva, koliko jih poznajo najini sovrstniki. Prav tako naju zanima, kako se razlikuje poznavanje stalnih besednih zvez oz. frazemov in pregovorov med šesto- in devetošolci, in sicer tistih, ki govorijo o zaljubljenosti in ljubezni. Najprej sva raziskali, kaj o (ljubezenskih) stalnih besednih zvezah in/ali pregovorih na to temo lahko izvemo s pomočjo SSKJ in iz drugih virov. Nato naju je zanimalo, koliko frazemov (in katere) učenci že poznajo in ali jih kdaj mogoče sami uporabljajo. V ta namen sva izvedli anketo med našimi šesto- in devetošolci, s katero sva preverjali zastavljene hipoteze.

Najine hipoteze so bile:

H1: večina učencev izbranih razredov loči proste in stalne besedne zveze.

H2: večina učencev izbranih razredov pozna razliko med frazemi in pregovori.

H3: devetošolci poznajo več ljubezenskih frazemov kot šestošolci.

H4: devetošolci bodo poleg ponujenih ljubezenskih frazemov zapisali še kakšnega svojega.

H5: učenci izbranih razredov so slišali vsaj en ljubezenski frazem in bodo izbrali tistega, ki so ga največkrat slišali; ta bo postal »favorit« med ljubezenskimi frazemi.

H6: devetošolci bodo lažje prepoznali, kateri frazem ne sodi v množico ljubezenskih frazemov.

H7: sodelujoči bodo največ frazemov zasledili na spletu, več odgovorov bodo podali devetošolci.

H8: devetošolci večkrat uporabljajo ljubezenske frazeme pri vsakdanjem govoru.

S potrditvijo oz. zavrnitvijo navedenih hipotez sva želeli primerjalno predstaviti razumevanje izbranih ljubezenskih frazemov med šesto- in devetošolci.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Frazemi in vrste frazemov

Frazem je besedna zveza, katere pomen ni ali je samo delno ugotovljiv iz pomenov njenih sestavin in ki ima praviloma stalno ali samo omejeno spremenljivo sestavo: slovenske frazeme je zanimivo primerjati s frazemi v drugih jezikih. (SSKJ, 2022). Stalna besedna zveza, frazeologem ali frazem je pomenska večbesedna enota, ki ima pomen različen od pomena posameznih besednih enot. Vsaj ena sestavina je rabljena metaforično in pomena stalne besedne zveze se lahko naučimo iz vsakdanjega govora ali z branjem (Wikipedija, 2022).

Vrste frazemov

Frazem ima lahko vlogo stavka oziroma več stavkov v zloženem stavku (npr. *Bolni zdravega nese*) ali le dela stavka (npr. *krvava rihta*). Prve imenujemo rečenice, druge pa rekla. Rečenice se dalje delijo na pregovore, reke, izreke, prilike ... (Wikipedija, 2022).

Glede na predvidljivost stalne besedne zveze ločimo:

- sestave – pomen stalne besedne zveze je enak vsoti pomenov posameznih sestavin (npr. *Siti lačnemu ne verjame, dnevna soba, spalna srajca*). Razlika s prostimi besednimi zvezami je le v tem, da sestavov ne tvorimo sproti, temveč jih jemljemo iz spomina;
- skupe – pomen posamezne besede v takem frazeologemu je čisto poseben, enkratno (npr. *kriva prisega, ljubezen do bližnjega*; navadno, brez prenesene rabe bi rekli *lažna prisega, ljubezen do sočloveka*);
- sklope – stalne besedne zveze s prenesenim pomenom (npr. *pretipati komu kosti = pretepti koga, belo pogledati = začuditi se*);
- zrasleke – pomena take besedne zveze ne moremo niti približno uganiti iz posameznih besed; nekatere teh besed kot sestavin same sploh ne nastopajo (*priti na kant = obubožati, deveta briga = povsem nepomembna stvar, iti se solit* kot izraz nejevolje) (Toporišič, 2006).

Za potrebe najine raziskovalne naloge sva upoštevali opredelitev stalnih besednih zvez, kot jih navaja naše učno gradivo. Slednje med stalne besedne zveze uvršča tudi frazeme (so tiste stalne besedne zveze, v katerih uporabimo besede v prenesenem pomenu in jih ne moremo poljubno

zamenjati z drugimi) in pregovore (stalne besedne zveze v obliki povedi in jih ne moremo spreminjati) (Kumer idr., 2017).

2.2 Frazeologija

Frazeologija je kot jezikoslovna disciplina dokaj mlada veda. Kot samostojna veda je zaživela, ko se je točno določila frazeološka enota oziroma predmet raziskovanja. To se je zgodilo v strukturalizmu, ko so bile natančno določene lastnosti, ki so značilne za frazeološke enote in ki jih ločujejo od drugih enot v jezikovnem sistemu (Kržišnik 2013, 16, cit. po Stergar, 2020). Frazeologija se ukvarja s stalnimi besednimi zvezami. Je pomembna sestavina vsakega naravnega jezika. Frazeme, osnovne enote frazeologije, srečujemo v vsakdanjem življenju, velikokrat jih uporabljamo, ne da bi se tega sploh zavedali, saj so močno ukoreninjeni v naši jezikovni tradiciji. Frazemi jezik bogatijo. Pomena mnogih frazemov, ki so jih uporabljali pred nekaj desetletji, danes večina govorcev ne poza več, ali pa so starinsko zaznamovani. Predvsem v časopisju pa se začele pojavljati nove oblike frazemov (Belehar, 2010).

2.3 Frazemi in učni načrt

Učni načrt za slovenščino (UN) predvideva obravnavo frazemov v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju, kjer je razlaga frazemov eden od operativnih ciljev. Učenci namreč razvijajo jezikovne in slogovne zmožnosti, in sicer poimenovalno zmožnost – tako da razlagajo dane besede in frazeme iz besedila in jih smiselno uporabljajo v svojem besedilu (Učni načrt za slovenščino, 2018). Frazem oz. stalna besedna zveza s prenesenim pomenom je tudi eden od jezikoslovnih izrazov, ki jih učenci v skladu z UN v 7. razredu razumejo, predstavijo, uporabljajo in ponazarjajo. Razlaga danih frazemov je eden od minimalnih ciljev ob koncu tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja, smiselna raba danih frazemov v novih okoliščinah pa sodi med temeljne standarde (Učni načrt za slovenščino, 2018).

2.4 Kaj je ljubezen

Vprašanje, kaj je ljubezen, nima enoumnega odgovora, saj je ljubezen kot psihološki, filozofski in sociološki fenomen človeštva zaradi naših različnih predstav, koncepcij, izkustev, tradicije, kulturnih vrednot in zaradi mnogih različnih oblik ljubezni težko opredeljivo čustvo, ki ga lahko človek doživlja ali pozitivno ali negativno, kar povesta že stara pregovora *ljubezen vse premaga*

in *ljubezen je bolezen*. Ljubezenski frazemi razkrivajo predstave, ki jih ima neka skupnost o ljubezni (Jakop, 2017).

Iz antike izhaja delitev ljubezni glede na načine njenega izražanja. Grki so tako razlikovali telesno ljubezen (*eros*), naklonjenost do koga ali česa (*philia*), ljubezen do boga oz. dobroteljnost (*agape*) in ljubezen med starši in otroki (*stergo*) (Jakop, 2017).

Slovenščina nima tako ostre izrazne diferenciacije na področju ljubezni, saj beseda *ljubezen* zajame najrazličnejše oblike in tipe ljubezni, kar je razvidno tako iz slovarskega sestavka iztočnice ljubezen v splošnem razlagalnem slovarju, tj. Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), kot tudi iz korpusne poizvedbe o rabi besede ljubezen (Jakop, 2017).

Tako lahko v SSKJ o ljubezni marsikaj preberemo. Z besedo »*ljubezen*« v slovenščini namreč izražamo različne tipe ljubezni, npr. *očetovska ljubezen*, *ljubezen do bližnjega*, *ljubezen do domovine* ..., kar je podobno antični opredelitvi ljubezni (Jakop, 2017). Konkretno ima beseda »*ljubezen*« v SSKJ več pomenov: pet osnovnih pomenov (z izhodiščnim pomenom »čustvo naklonjenosti«); dva podpomena; devet pomensko opisanih rab; dvanajst večbesednih leksikalnih enot s prenesenim pomenom (najdemo jih v frazeološkem gnezdu kot ekspresivne, ironične, vznesene, evfemistične ali starinske) ter tri terminološke besedne zveze (dve s področja religije in ena s področja vrtnarstva) (Jakop, 2017).

2.5 Ljubezenski frazemi v slovenščini

Ljubezenski frazemi so tisti, ki imajo v svoji zgradbi besedo ljubezen oziroma so to frazemi, ki izražajo čustvo ljubezni. Ljubezenski frazemi razkrivajo v jeziku in kulturi zasidrane in ustaljene predstave, ki jih ima neka jezikovna skupnost o ljubezni (Jakop, 2017).

Vzorčni primer ljubezenskega frazema (frazema, ki izraža čustvo ljubezni) je »*(biti) zaljubljen do ušes*« v pomenu »*(biti) zelo zaljubljen*«, saj ima v zbirki Gigafida več kot 900 konkordanc (Jakop, 2017). Njegova zgradba je ustaljena, rabo tega frazema pa najdemo zlasti v publicističnih besedilih (v revijah in časopisih). Z analizo jezikovnega gradiva ugotovimo, da slovenski ljubezenski frazemi pogosto evfemistično (olepšano) izražajo tip čutne oz. telesne ljubezni, pri čemer nekateri takšnih frazemov niso več v rabi. Tak je npr. frazem *ljubezen delati*

v pomenu »ljubiti se, spolno občevati«, ki ga je uporabljal Janez Svetokriški in ki v sodobni slovenščini ni več živ (Jakop, 2017).

Mnogi ljubezenski frazemi imajo v slovenščini neko svojo tradicijo rabe in zanje lahko rečemo, da predstavljajo bolj ali manj stabilen frazeološki fond. Takšen je npr. pregovor *Ljubezen je bolezen*, rabo katerega potrjuje že Pleteršnikov Slovensko-nemški slovar, kasneje pa tudi drugi slovarski in jezikovni priročniki (npr. SSKJ, Pavličev Frazeološki slovar v petih jezikih). Nabor slovenskih ljubezenskih frazemov je dinamičen, saj frazemi zastarevajo in izginjajo iz jezikovne rabe, se spreminjajo in nastajajo novi, kar je v frazeologiji tako kot v jeziku običajen pojav (Jakop, 2013). Tako lahko v slovenščini 21. stoletja opazimo nastajanje novih ljubezenskih frazemov, ki jih v slovenščino prevzemamo iz drugih jezikov, npr. *imeti/dobiti metuljčke v trebuhu*, *ljubezen je v zraku* (Jakop, 2017). Ker je jezik živ in se nenehno spreminja, je to razumljivo.

Težko opredeljivo čustvo ljubezni lahko človek doživlja zelo različno, pozitivno ali celo skrajno negativno, vse to pa se zrcali v jeziku.

Frazeologija je ena izmed mogočih poti, po kateri se lahko približamo raziskovanju ljubezni, saj priča o kulturno in jezikovno zasidranih predstavah, ki se v kaki skupnosti vežejo na ljubezen (Žvokelj, 2017). Frazemi živijo v celotnem evropskem prostoru. Analiza korpusnega gradiva »*biti zaljubljen do ušes*« (biti zelo zaljubljen), se trikrat pogosteje pojavlja kot glagolska oblika (Žvokelj, 2017).

3 METODOLOGIJA DELA

3.1 Teoretični del

V teoretičnem delu sva si pomagali s preučevanjem pisnih virov in z informacijami, dostopnimi na spletu; tudi do Slovarja slovenskega knjižnega jezika smo dostopali preko spleta. Uporabili sva le nekaj del s tematiko o frazemih. V slovenski bazi COBIB.SI sva v osnovnem iskanju poiskali ključno besedo »frazemi« in zasledili 1.428 zadetkov, kar kaže na zanimivo tematiko in poudarja, da je frazeologija kot tema v razvoju in raziskovanju. Če sva v osnovno iskanje dodali še ključno besedo »ljubezen«, je iskalnik vrnil 88 zadetkov (podatki na dan 30. 1. 2022).

3.2 Praktični del

Praktični ali empirični del naloge se nanaša na izvedbo anketiranja v 6. in 9. razredu naše šole v šolskem letu 2021/2022. Potekalo je 20. in 21. 1. 2022. Za izpolnjevanje anketnega vprašalnika so imeli učenci na voljo 15 minut časa. Anketni vprašalnik so izpolnili pri učni uri slovenščine, za kar je poskrbela mentorica. Anketni vprašalnik je izpolnilo 52 učencev, kolikor jih je bilo prisotnih pri pouku na dan anketiranja. Vseh šesto- in devetošolcev skupaj je 77. V anketiranju je sodelovalo 20 učencev iz 6. razreda in 32 iz 9. razreda. V anketnem vprašalniku je bilo zastavljenih 9 vprašanj: 2 vprašanji sta se nanašali na demografske podatke (spol in razred), 7 pa se jih je nanašalo na besedne zveze in ljubezenske frazeme (priloga).

Najin namen je bil, da preveriva odgovore učencev šestih in devetih razredov in ugotoviva morebitne razlike. Ko sva pregledali ankete, sva rezultate vnesli v razpredelnico programa Excel in pripravili tabele za ilustracijo rezultatov. Upoštevali sva vse ankete, četudi učenci niso odgovorili na vsa vprašanja.

4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Anketni vprašalnik je izpolnilo 52 učencev, od tega 24 učenk (ženski spol) in 28 učencev (moški spol); 20 učencev iz 6. razreda in 32 iz 9. razreda. Sodelujoči v posameznem razredu in razdeljeni spolu so predstavljeni v tabeli 1.

Tabela 1: sodelujoči učenci po razredih in spolu

Razred / Spol	Število
6. a	9
moški	5
ženski	4
6. b	11
moški	6
ženski	5
9. a	17
moški	10
ženski	7
9. b	15
moški	7
ženski	8
Skupaj	52

Prvo vprašanje se je glasilo: »Ali veš, kaj so besedne zveze?«

Na vprašanje je odgovorilo 52 učencev, njihovi odgovori so predstavljeni v tabeli 2. Podatki v oklepaju predstavljajo delitev odgovorov po razredih.

Tabela 2: »Ali veš, kaj so besedne zveze?«

DA	32 (6r = 11; 9r = 21)
NE	20 (6r = 9; 9r = 11)

(Legenda: 6r = 6. razred; 9r = 9. razred)

Iz tabele je razvidno, da 32 učencev ve, kaj so besedne zveze. Presenetljivo je, da tudi 11 devetošolcev ne ve, kaj so besedne zveze.

Drugo vprašanje se je glasilo: »Kakšne besedne zveze poznamo?«

Na vprašanje je odgovorilo 51 učencev, njihovi odgovori so predstavljeni v tabeli 3:

Tabela 3: »Kakšne besedne zveze poznamo?«

Samo proste	1 (6r = 1)
Samo stalne	9 (6r = 2, 9r = 7)
Oboje	19 (6r = 8, 9r = 11)
Ne vem	22 (6r = 8, 9r = 14)

(Legenda: 6r = 6. razred; 9r = 9. razred)

Rezultati tabele kažejo, da največ učencev ne ve, kakšne besedne zveze poznamo.

Tretje vprašanje se je glasilo: »Ali veš, kaj so frazemi?«. Na vprašanje je odgovorilo 52 učencev, njihovi odgovori so predstavljeni v tabeli 4:

Tabela 4: »Ali veš, kaj so frazemi?«

DA	13 (6r = 2 ; 9r = 11)
NE	39 (6r = 18; 9r = 21)

(Legenda: 6r = 6. razred; 9r = 9. razred)

Iz tabele je razvidno, da večino učencev ne ve, kaj so frazemi; zanimivo, da sta 2 šestošolca ta izraz že poznala, čeprav se glede na učni načrt ta tema obravnava šele v 7. razredu.

Četrto vprašanje se je glasilo: »Ali veš, kakšna je razlika med frazemi in pregovori?«

Na vprašanje je odgovorilo 52 učencev, njihovi odgovori so predstavljeni v tabeli 5:

Tabela 5: »Ali veš, kakšna je razlika med frazemi in pregovori?«

DA	1 (9r = 1)
NE	51 (6r = 20; 9r = 31)

(Legenda: 6r = 6. razred; 9r = 9. razred)

Skoraj vsi učenci (razen 1) so na vprašanje nikalno odgovorili. Kaže, da učenci ne ločijo med frazemi in pregovori.

Ob tem vprašanju se je pojavilo podvprašanje, s katerim sva učence pozvali k pojasnilu; na podvprašanje ni nihče odgovoril.

Peto vprašanje se je glasilo: »Ali poznaš kakšen ljubezenski frazem?«

Na vprašanje je odgovorilo 27 učencev, njihovi odgovori so predstavljeni v tabeli 6.

Tabela 6: »Ali poznaš kakšen ljubezenski frazem?«

Odgovori	Število
Ne vem / ne poznam	13 (6r = 6; 9r = 7)
Ljubezenska fraza	1 (9r = 1)
Ljubezen vse premaga	1 (6r = 1)
Ljubezen na prvi pogled	1 (9r = 1)
Ljubezen je v zraku	3 (6 r=1; 9r = 2)
Ljubezen je slepa	1 (9r = 1)
Ljubezen je bolezen	4 (6 r=1; 9r = 3)
biti zaljubljen do ušes	3 (6 r=1; 9r = 2)
Skupaj	27

(Legenda: 6r = 6. razred; 9r = 9. razred)

Iz tabele 6 je razvidno, da 25 sodelujočih ni podalo odgovora, 13 jih je podalo odgovor »ne vem«, ali »ne poznam«, kar smo pri analizi združili v »Ne poznam«. Vsi zapisani ljubezenski frazemi (razen enega) pa so verjetno kar prepisani iz naslednjega vprašanja.

Šesto vprašanje se je glasilo: »Katerega izmed naštetih ljubezenskih frazemov oz. pregovorov si največkrat slišal/-a?«.

Na vprašanje je odgovorilo 47 sodelujočih, a niso upoštevali navodila, da naj izberejo le en odgovor; 5 učencev ni izbralo nobenega odgovora. Navodilo je upoštevalo 28 sodelujočih in izbralo le en odgovor, po dva odgovora je označilo 9 sodelujočih, tri odgovore je izbralo 6, štiri odgovore sta izbrala 2 sodelujoča, pet odgovorov je izbral 1, prav tako šest odgovorov je izbral 1 sodelujoči. V tabeli 7 je prikazano skupno število izbranih odgovor pri posameznem frazemu.

Tabela 7: »Katerega izmed naštetih ljubezenskih frazemov oz. pregovorov si največkrat slišal/-a?«

Odgovori	Število
Biti zaljubljen do ušes.	22
Ljubezen je v zraku.	17
Ljubezen je bolezen.	9
Ljubezen je slepa.	12
Ljubezen gre skozi želodec.	12
Ljubezen vse premaga.	11

Več kot polovica učencev je izbrala le en odgovor, eden pa je izbral kar vse (6). V šestem razredu jih je na to vprašanje odgovorilo 15, a le 8 jih je izbralo samo en odgovor. Štirje sodelujoči so izbrali po dva odgovora, ostali 3 ali 4 odgovore. V 9. razredu jih je odgovorilo 32, od teh jih je 20 izbralo le eden odgovor. Pet jih je izbralo po dva odgovora, pet je izbralo 3 odgovore, po eden pa 5 in 6.

Sedmo vprašanje se je glasilo: »Kateri izmed navedenih frazemov glede na vsebino ne sodi med ostale (ni povezan z ljubeznijo)?«.

Na vprašanje je odgovorilo 47 sodelujočih, 5 pa jih ni odgovorilo (4 iz 6. razreda in 1 iz 9 razreda). Eden je izbral dva odgovora, v tabeli 8 je to označeno s »+1«.

Tabela 8: »Kateri izmed navedenih frazemov glede na vsebino ne sodi med ostale (ni povezan z ljubeznijo)?«

Odgovori	Število
Imeti srce na jeziku.	5 (6 r=2; 9r = 3)
Pasti z lune.	31+1 (6 r=11; 9r = 20+1)
Pihati komu na dušo.	8+1 (6 r=1; 9r = 7+1)
Prositi za roko	2 (6 r=1; 9r = 0)

(Legenda: 6r = 6. razred; 9r = 9. razred)

Večina anketirancev je pravilno izbrala frazem »*pasti z lune*«, pri tem, da je eden devetošolec ob tem izbral tudi frazem »*pihati komu na dušo*«. Iz tabele je razvidno, da 15 sodelujočih ni izločilo pravega frazema.

Z **osmim vprašanjem** smo sodelujoče pozvali, da napišejo: »Kje največkrat zaslediš ljubezenske frazeme?«.

Na vprašanje je odgovorilo 37 učencev, od tega 9 sodelujočih iz šestega in 28 iz devetega razreda; 15 učencev ni odgovorilo. Zaradi lažje predstavitve rezultatov smo nekatere odgovore združili, npr. odgovor »na družabnih omrežjih« smo združili z odgovorom »na internetu«; odgovore: »v romantičnih filmih«, ali »v ljubezenskih filmih«, »v serijah«, »na televiziji« smo združili v »v filmih«; odgovore: »v poeziji«, »v pesmih« smo združili v »v pesmih«. Odgovor »v romanih« smo uvrstili med »v knjigah«. Rezultati so predstavljeni v tabeli 9. Zanimivo je, da učenci največ frazemov zasledijo v filmih, čemur sledijo knjige. Pričakovali bi namreč, da jih največ zasledijo v knjigah.

Tabela 9: »Kje največkrat zaslediš ljubezenske frazeme?«

Odgovori	Število
v filmih	14
v knjigah	7
na omrežjih / internetu	6
v pesmih, pogovorih	3
pri starejših osebah	2
v predstavah	2
v šoli	1
v učbenikih	1
nikjer	1
najstniških revijah	1
v 9 b razredu	1
v filmih,	1
ljubezen	1

Deveto vprašanje se je glasilo: »Ali uporabljaš frazeme in pogovore v vsakdanjem pogovoru?«

Na vprašanje je odgovorilo 49 sodelujočih v anketiranju, 3 niso podali odgovora. Le en devetošolec odgovoril pritrdilno, vsi ostali nikalno; med njimi 18 šestošolcev in 30 devetošolcev. Na dodatno podvprašanje, v primeru izbire odgovora »da«, da naj zapišejo primer rabe frazema ali pogovora, nismo dobili nobenega odgovora.

5 RAZPRAVA

V nadaljevanju podajamo odgovore na naše hipoteze.

Hipoteza 1: večina učencev izbranih razredov loči proste in stalne besedne zveze.

Hipotezo ovržemo, saj večina učencev ne loči med prostimi in stalnimi besednimi zvezami.

Hipoteza 2: večina učencev izbranih razredov pozna razliko med frazemi in pregovori.

Hipotezo ovržemo, saj razliko pozna le en učenec.

Hipoteza 3: devetošolci poznajo več ljubezenskih frazemov kot šestošolci.

Hipotezo lahko potrdimo, saj smo ugotovili, da šestošolci ne poznajo toliko frazemov in besednih zvez kot devetošolci, kar je tudi pričakovano, saj šestošolci še niso obravnavali učne vsebine o frazemih pri pouku, ki jo spoznajo v 7. razredu.

Hipoteza 4: devetošolci bodo poleg ponujenih ljubezenskih frazemov zapisali še kakšnega svojega.

Hipotezo ovržemo, saj večina sodelujočih na vprašanje ni odgovorila, le eden pa je zapisal ljubezenski frazem, ki ga ni bilo med naštetimi pri naslednjem vprašanju.

Hipoteza 5: učenci izbranih razredov so slišali vsaj en ljubezenski frazem in bodo izbrali tistega, ki so ga največkrat slišali; ta bo postal »favorit« med ljubezenskimi frazemi.

Hipotezo lahko potrdimo, saj je večina sodelujočih odgovorila oz. izbrala več ljubezenskih frazemov, mi pa smo pričakovali, da bodo izbrali le najpogosteje slišane. Samo enega je izbralo 22 sodelujočih od 47, ki jih je odgovorilo.

Kljub temu smo odkrili favorita oz. najpogosteje slišane: »*biti zaljubljen do ušes*«. Morda pa so ga učenci izbrali, ker je bil naveden prvi na seznamu. To sklepamo tudi zato, ker je drugo mesto, po številu podanih odgovorov, zasedel naslednji ljubezenski frazem na seznamu: »*ljubezen je v zraku*«. Tretje mesto si delita frazema »*ljubezen je slepa*« in »*ljubezen gre skozi želodec*«.

Hipoteza 6: devetošolci bodo lažje prepoznali, kateri frazem ne sodi v množico ljubezenskih frazemov.

Hipotezo lahko potrdimo; večina devetošolcev je pravilno izbrala vsiljivca med ljubezenskimi frazemi, čeprav so se tudi šestošolci dobro odrezali.

Hipoteza 7: sodelujoči bodo največ frazemov zasledili na spletu, več odgovorov bodo podali devetošolci.

Hipotezo delno potrdimo, več odgovorov so res zapisali devetošolci, a jih je številčno tudi več sodelovalo. Splet oz. internet ni glavni vir, kjer učenci zasledijo ljubezenske frazeme. Splet je na tretjem mestu po izboru sodelujočih. Vodijo filmi, ki jim sledijo knjige, pesmi in predstave, starejše osebe in revije.

Hipoteza 8: devetošolci večkrat uporabljajo ljubezenske frazeme pri vsakdanjem govoru.

Hipotezo ovržemo, saj je le eden od devetošolcev odgovoril pritrdilno, da v vsakdanjem govoru uporablja ljubezenske frazeme, vsi ostali sodelujoči so odgovorili, da jih ne uporabljajo.

Zastavljene hipoteze in izvedena mini-primerjava je le izhodišče, na osnovi katerega sva spoznali, kako široko je polje jezikovnega raziskovanja. Čeprav je bil vzorec raziskave zaradi objektivnih razlogov (mnoge karantene in bolniške odsotnosti), je zadoščal za potrditev ugotovitve, da je jezik živ in se nenehno spreminja – posodablja, deloma pa tudi zastara.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Z raziskovalno nalogo sva želeli spodbuditi razmislek o razumevanju in rabi posebnega bogastva jezika – stalnih besednih zvez oz. frazemov. Z razmišljanjem o jeziku ter skrbi zanj lahko vsakdo prispeva k ohranjanju pomembnega dela narodne identitete. Premalo se zavedamo, da lahko vsak izmed nas tudi s poznavanjem jezika, njegovega bogastva in raznolikosti vpliva na položaj jezika v širši skupnosti, saj samo negovan jezik zagotavlja trajnostni razvoj kulture in narodov.

7 ZAKLJUČEK

Naša pričakovanja, da bodo rezultati glede poznavanja ljubezenskih frazemov v devetem razredu boljši od šestega, so se izpolnila. To je razumljivo, saj so se devetošolci pri slovenščini že srečali s frazemi v prejšnjih letih, šestošolci pa še ne. Nasprotno pričakovanjem pa se je izkazalo, da devetošolci ne uporabljajo frazemov v vsakdanjem govoru.

Analiza je pokazala, da 11 devetošolcev ne ve, kaj so besedne zveze, kar nas je malo presenetilo. Prav tako se je izkazalo, da večino učencev ne ve, kaj so frazemi. Zanimivo, da sta 2 šestošolca izraz že poznala, čeprav te teme obravnavajo šele v 7. razredu. Kaže, da sodelujoči učenci ne ločijo med frazemi in pregovori.

Želeli smo poiskati najbolj poznan ljubezenski frazem, a je le del anketiranih (28) upoštevalo navodila in izbralo zgolj eden odgovor. Zato smo prešteli vse odgovore in najpogosteje slišani ljubezenski frazem je »*biti zaljubljen do ušes*« (ki je najznačilnejši slovenski ljubezenski frazem – vsaj glede na pogostnost pojavnosti), ki mu sledi »*ljubezen je v zraku*« (ki pa sodi med novejši slovenske frazeme, prevzete iz tujih jezikov).

Večina anketirancev je ugotovila, da frazem »*pasti z lune*« ne sodi med ljubezenske frazeme, kar dokazuje, da imamo nekaj frazemov v svojem »spominskem slovarčku«. Zanimivo je, da sodelujoči največ frazemov zasledijo v filmih, ki jim sledijo knjige ter spet oz. internet, čeprav smo pričakovali, da bo slednji tudi vodilni vir.

Ugotovili smo, da frazemov ali pregovorov skoraj nihče ne uporablja v vsakdanjem pogovoru. Kaže, da se to pojavi v besednjaku človeka, ko je starejši oz. šele ko odrastemo.

Pomanjkljivost, ki smo jo zaznali je, da ni sodelovalo enako število učencev iz obeh opazovanih razredov, saj jih je bilo veliko odsotnih zaradi situacije in ukrepov, vezanih na pojav Covid-19. Slednji je večkrat posegel v potek priprave raziskovalne naloge, saj sva se težko uskladili in našli čas, ko sva bili obe zdravi in brez karantenskih odločb.

Nekaj hipotez smo potrdili, nekaj zavrgli, a kljub temu dosegli namen raziskovalne naloge. Zanimivo bi bilo, če bi v anketiranje povabili tudi sedmošolce, ki so se o tej temi učili pred kratkim in bi bila vsebina še sveža; pa tudi osmošolce, da bi preverili, koliko jim je še ostalo v spominu.

Ker je bila pričujoča raziskovalna naloga najino prvo delo, se zavedava, da je še veliko prostora za izboljšave – tako v smislu bolj poglobljenega preučevanja literature kot v obsegu praktičnega dela.

Rezultati raziskovalne naloge so sicer številčno skromni, vendar tudi učiteljem omogočajo vpogled v izbrano področje znanja učencev in so mogoče lahko spodbuda, da se izpostavljeni temi nameni kakšna dodatna ura pouka.

Tako bodo učenci bolje spoznavali široko temo frazeologije in se ne bodo ob srečevanju s stalnimi besednimi zvezami počutili, kot bi *padli z lune*.

8 LITERATURA

Belehar, Helena, 2010. Frazeologija v osnovni šoli: frazeološka kompetenca: diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta. Dostopno na: https://www.slov.si/dipl/belehar_helena.pdf (7. 2. 2021)

Jakop, Nataša, 2013. Frazeološki neologizmi v slovenščini. Nataša Jakop, Mateja Jemec Tomazin (ur.): Frazeološka simfonija: Sodobni pogledi na frazeologijo. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU

Jakop, Nataša, 2017. Zaljubljeni do ušes in še čez : eros v slovenski frazeologiji. V: Ljubezen v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi [na spletu]. Ljubljana. 2017. p. 11–19. Dostopno na: https://centerslo.si/wp-content/uploads/2017/06/SSJLK-53_Jakop.pdf (12. 1. 2022)

Kumer, Vesna idr., 2017. Slovenščina v oblaku. Samostojni delovni zvezek v 7. razredu osnovne šole. Ljubljana: Rokus Klett.

SSKJ - Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2022. Frazem. Dostopno na <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=frazem&hs=1> (12. 1. 2022)

SSKJ - Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2022. Ljubezen. Dostopno na: <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=ljubezen> (12. 1.2022)

Stergar, Staša, 2020. Stalne besedne zveze s prenesenim pomenom: primerjalna analiza v slovenskem znakovnem jeziku in slovenščini: magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=130776&lang=slv> (12. 1. 2022)

Toman Čremožnik, Valentina, 2016. Frazeološka podoba pozitivnih čustev v slovenščini: magistrsko delo. Maribor: Filozofska fakulteta. Dostopno tudi na: <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=64458> (7. 2. 2022)

Toporišič, Jože, 2006. Besednjelovne razprave. Ljubljana: Založba ZRC.

Učni načrt za slovenščino, 2018. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Wikipedija, 2022. Stalna besedna zveza. Dostopna na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Stalna_besedna_zveza (12. 1. 2022)

Žvokelj, Maja, 2017. Ljubezenski frazemi v slovenščini. Dostopno na:
<https://ars.rtv slo.si/2017/07/jezikovni-pogovori-108/> (12. 1. 2022)

9 PRILOGA

Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

LJUBEZENSKI FRAZEMI IN PREGOVORI

Sva učenci 7. B in delava raziskovalno nalogo o poznavanju ljubezenskih frazemov ter pregovorov. Prosiva te, da izpolniš anketni vprašalnik. Reši, kar zmoreš.

Anketa je anonimna.

Piši čitljivo.

Uspešno reševanje 😊.

Obkroži svoj spol.

- a) Ženski
- b) Moški

Obkroži svoj razred.

- a) 6. A
- b) 6. B
- c) 9. A
- d) 9. B

1. Ali veš, kaj so besedne zveze? Obkroži črko pred odgovorom.

- a) Da
- b) Ne

2. Kakšne besedne zveze poznamo? Obkroži črko pred odgovorom.

- a) Samo proste
- b) Samo stalne
- c) Oboje
- d) Ne vem

3. Ali veš, kaj so frazemi? Obkroži črko pred odgovorom.

- a) Da
- b) Ne

4. Ali veš, kakšna je razlika med frazemi in pregovori?

- a) Da
- b) Ne

Če si obkrožil(-a) »da«, pojasni.

---

5. Ali poznaš kakšen ljubezenski frazem? Napiši ga.

---

6. Katerega izmed naštetih ljubezenskih frazemov oz. pregovorov si največkrat slišal/-a? Obkroži enega.

- a) Biti zaljubljen do ušes.
- b) Ljubezen je v zraku.
- c) Ljubezen je bolezen.
- d) Ljubezen je slepa.
- e) Ljubezen gre skozi želodec.
- f) Ljubezen vse premaga.

7. Kateri izmed navedenih frazemov glede na vsebino ne sodi med ostale (ni povezan z ljubeznijo)?

- a) Imeti srce na jeziku.
- b) Pasti z lune.
- c) Pihati komu na dušo.
- d) Prostiti za roko.

8. Kje največkrat zaslediš ljubezenske frazeme? Napiši.

---

9. Ali uporabljaš frazeme in pregovore v vsakdanjem pogovoru? Obkroži črko pred odgovorom.

- a) Da
- b) Ne

Če si obkrožil(-a) »da«, napiši primer, ko si uporabil(-a) frazem ali pregovor.

Hvala za sodelovanje.